

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7CoCsp/33/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8121209871
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8121209871.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Anny Kovaľovej, PhD. a doc. JUDr. Petra Molitorisa, PhD. v právnej veci žalobkyne: X. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. č. XXX, právne zastúpenej: JUDr. Danielom Tarbajom, advokátom so sídlom v Stropkove, na ul. Zámočkej č. 525/28, proti žalovanému: Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, na ul. Hodžovej č. 11, IČO: 31 575 951, právne zastúpenému: SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Štefánikovej č. 8, IČO: 36 853 186, o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 18.05.2023 č.k. 8Csp 169/2021-311, takto

rozhodol:

Mení rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky tak, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v článku 13 Záverečné ustanovenia, bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto Zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s. (OP), Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s. (VOP) a Sadzovníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti“, je neprijateľná.

Žalobkyni sa priznáva proti žalovanému náhrada trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v článku 13 Záverečné ustanovenia bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto Zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s., Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s. (VOP) a Sadzovníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti“ zamietol. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni trovy konania o určenie, že úver poskytnutý na základe Zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 je bezúročný a bez poplatkov v rozsahu 100 %. Žalovaného zaviazal na náhradu trov konania žalobkyni o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v rozsahu 100 %. Žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v rozsahu 100 %.

2. Rozhodnutie odôvodnil tým, že rozsudkom zo dňa 12.04.2022 č.k. 8Csp 169/2021-94 v spojení s opravným uznesením zo dňa 21.06.2022 bolo určené, že úver poskytnutý na základe Zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 je bezúročný a bez poplatkov a že zmluvná podmienka

uvedená v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v znení: „Poplatok za upomienku 20 eur, ktorý je splatný v deň odoslania upomienky“, je neprijateľná. Žaloba v prevyšujúcej časti, t.j. v časti o určenie neprijateľnosti inkorporačnej doložky bola zamietnutá a žalovaný zaviazaný na náhradu trov konania žalobkyňi v rozsahu 33 %.

3. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací uznesením zo dňa 30.01.2023 č.k. 7Co 33/2022-268 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením vo výroku o určení bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru poskytnutého na základe Zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 a vo výroku o určení zmluvnej podmienky uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v článku 6 Poplatky bod 1. v znení: „Poplatok za upomienku 20 eur, ktorý je splatný v deň odoslania upomienky“ za neprijateľnú. Ďalej zrušil rozsudok v spojení s opravným uznesením vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že úlohou súdu prvej inštancie bude opätovne posúdiť žalobkyňou namietanú neprijateľnú zmluvnú podmienku z hľadiska ust. § 53 ods. 4 písm. a) a písm. l) Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvorenia zmluvy.

4. Vzhľadom na uvedené, predmetom konania zostala otázka posúdenia prijateľnosti, či neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v článku 13 bod 1. Zmluvy.

5. Právne predpisy výslovne predvídajú existenciu obchodných podmienok (§ 273 ods. 1 Obchodného zákonníka). Neexistuje žiadne ustanovenie predpisov na ochranu spotrebiteľa, ktoré by bránilo uzavrieť zmluvu tak, že časť zmluvy bude obsiahnutá v jej prílohách.

6. Vo veci nebolo možné stotožniť sa s argumentáciou žalobkyne o neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v článku 13 bod 1. Zmluvy s poukazom na stanovisko Komisie pre posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách a nekalých obchodných praktík predávajúcich pri Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky zo dňa 24.01.2017, nakoľko obdobná inkorporačná zmluvná podmienka posudzovaná komisiou favorizovala Obchodný zákonník pred Občianskym zákonníkom a Zákomom o ochrane spotrebiteľa, čo však nie je tento prípad. Taktiež v predmetnom prípade absentovalo v uvedenej zmluvnej podmienke vyhlásenie spotrebiteľa, že sa oboznámil so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzobníkom. Na spotrebiteľa tak nebolo prenesené dôkazné bremeno v zmysle ust. § 53 ods. 4 písm. l) Občianskeho zákonníka v otázke oboznámenia sa so súčasťami úverovej zmluvy, t.j. Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami, či Sadzobníkom.

7. Pokiaľ ide o posúdenie zmluvnej podmienky z hľadiska ust. § 53 ods. 4 písm. a) Občianskeho zákonníka, prvoinštančný súd mal za to, že aj podľa tohto ustanovenia nemožno konštatovať neprijateľnosť tejto zmluvnej podmienky. Toto ustanovenie chráni spotrebiteľov pred akýmikoľvek dodatočnými požiadavkami na plnenie zo strany dodávateľa a týka sa aj tých spotrebiteľských zmlúv, pri ktorých spotrebiteľ sa nemal možnosť oboznámiť s určitým plnením, ktoré sa od neho požaduje, keďže nie je obsahom spotrebiteľskej zmluvy. To, či sa dlžník oboznámil alebo neoboznánil so Všeobecnými obchodnými podmienkami, resp. Obchodnými podmienkami pri uzavretí zmluvy, má dopad na jeho zmluvnú povinnosť plniť. Žalovaný v tomto smere nepreukázal, že by žalobkyňu oboznámil s uvedenými súčasťami zmluvy pred jej uzavretím. Skutočnosť, že inkorporované podmienky sú verejne dostupné na webovom sídle veriteľa, resp. že sa nachádzajú na prevádzkach veriteľa, ešte neznamená, že dlžník má o nich vedomosť a že bol s ich obsahom oboznámený. Túto povinnosť by si veriteľ splnil napr. tým, že by tieto dokumenty boli podpísané dlžníkom alebo by v návrhu zmluvy, resp. iných listinách súvisiacich so zmluvou odkázal na miesta (napr. webovú stránku a iné), kde by sa spotrebiteľ mohol s týmito dokumentami oboznámiť. Nie je teda nevyhnutné, aby si ich dlžník pred podpisom zmluvy aj prečítal.

8. V danom prípade z obsahu predmetnej zmluvnej podmienky vyplýva, že sama o sebe neukladá spotrebiteľovi žiadne povinnosti. O jej neprijateľnosti je možné uvažovať až v súvislosti s takými jednotlivými ustanoveniami Všeobecných obchodných podmienok, resp. Obchodných podmienok, či Sadzobníka poplatkov, ktoré spotrebiteľovi ukladajú konkrétnu povinnosť niečo plniť v prospech veriteľa. Žalobkyňa sa však nedomáha určenia neprijateľnosti zmluvného dojednania, na ktoré možno viazať vznik určitej povinnosti, teda s ktorým je spojená povinnosť plnenia.

9. Základnou charakteristikou neprijateľných podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán je to, že dodávateľovi priznávajú silnejšie právne postavenie ako spotrebiteľovi. V praxi ide najmä o prípady, keď spotrebiteľská zmluva obsahuje taxatívny výpočet povinnosti spotrebiteľa alebo len vágne ustanovenia o právach spotrebiteľa a povinnostiach dodávateľa. Sporná zmluvná podmienka nemôže spôsobovať značnú nerovnováhu a to v neprospech spotrebiteľa aj z toho hľadiska, že dodávateľ mohol rozumne očakávať, že by žalobkyňa súhlasila s touto podmienkou aj v rámci individuálneho dojednanja jej obsahu.

10. Vzhľadom na uvedené súd žalobu v časti určenia neprijateľnej zmluvnej podmienky uvedenej v článku 13 bod 1. Zmluvy zamietol.

11. Výrok o trovách odôvodnil ust. § 255 ods. 1 C.s.p. v spojení s ust. § 262 ods. 1, ods. 2 C.s.p.

12. Proti tomuto rozsudku podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa. Navrhla rozsudok zmeniť tak, aby za neprijateľnú bola určená zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v článku 13 G. ustanovenia bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s. (OP), Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s. (VOP) a Sadzobníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti“. Ako dôvod uviedla, že prvoinštančný súd vzhľadom na pokyn odvolacieho súdu síce v odôvodnení cituje relevantné právne normy, najmä § 53 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka a § 53 ods. 4 písm. a) a písm. l) Občianskeho zákonníka, avšak iba formálne a vo zvyšku odôvodnenia je jeho argumentácia zmätočná. Pokiaľ sa v odôvodnení rozhodnutia uvádza, že na vec nie je možné použiť stanovisko Komisie pre posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách a nekalých obchodných praktík predávajúcich pri Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky zo dňa 24.01.2017, pretože bola posudzovaná podmienka iného znenia, tak priamo vo vzťahu k právnemu predchodcovi žalovaného poukázali na rozhodnutie Ústredného inšpektorátu Slovenskej obchodnej inšpekcie zo dňa 11.03.2014 č. D., ktorým dodávateľovi bola uložená pokuta 6.000 eur pre porušenie zákazu upierať spotrebiteľovi právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách tým, že dojednal so spotrebiteľmi zmluvy, okrem iného obsahujúce totožné vyhlásenie dlžníka ako v prejednávanom prípade. Vo vzťahu k inému dodávateľovi sa poukázalo aj na rozhodnutie Slovenskej obchodnej inšpekcie č. D. zo dňa 24.03.2014.

13. Nie je možné opomenúť, že uvedené rozhodnutia SOI boli vydané dva roky skôr ako bola uzatvorená predmetná úverová zmluva, no napriek tomu sa neupustilo od takéhoto nekalého-obchodného konania a predmetná neprijateľná zmluvná podmienka sa i naďalej používala, dokonca v totožnom znení. V čase podpisu zmluvy existovali aj viaceré rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých judikovali takúto zmluvnú podmienku ako neprijateľnú (napr. rozsudok Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 9C 2/2014 zo dňa 16.09.2015 potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20Co 41/2016 zo dňa 27.04.2017).

14. Podľa ust. § 53a ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, alebo nepriznal plnenie dodávateľa z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadostučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa.

15. Čo sa týka neprijateľnosti predmetnej zmluvnej podmienky, tak pre súdenú vec je rozhodujúce, aby existovalo hoci aj len jedno právoplatné rozhodnutie, ktoré určuje predmetnú, resp. obdobnú zmluvnú podmienku za neprijateľnú a teda absolútne neplatnú.

16. V odôvodnení rozsudku sa iba konštatuje, že v predmetnom prípade absentovalo vyhlásenie, že sa spotrebiteľ oboznámil so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzobníkom, a preto sa nejedná o neprijateľnú zmluvnú podmienku ako pri iných neprijateľných zmluvných podmienkach, keď je tento dovetok súčasťou zmluvného ustanovenia. S týmto záverom

nesúhlasia a navyše ho považujú za zmätočný. Aký je teda záver súdu? Spotrebiteľ sa oboznámil alebo neoboznánil so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzovníkom? Je predsa zrejmé, že úmyslom dodávateľa bolo výsostne zaviazať spotrebiteľa Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzovníkom bez ohľadu na to, že do textu nevsunul dovetok o predchádzajúcom oboznámení. Práve skutočnosť, že tento dovetok nie je obsiahnutý, značí, že dodávateľ absolútne opomenul svoju zákonnú povinnosť a ani teoreticky spotrebiteľa so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzovníkom neoboznánil, čo spôsobuje neprijateľnosť zmluvnej podmienky podľa § 53 ods. 4 písm. a) Občianskeho zákonníka. Žalovaný ani nijako v konaní nepreukázal, aby žalobkyňa či už oboznámil priamo so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzovníkom alebo aspoň uviedol v zmluve možnosť, kde sa so Všeobecnými obchodnými podmienkami, Obchodnými podmienkami a Sadzovníkom môže oboznámiť. Konštatuje to iba všeobecne vo svojich podaniach, ale nijako nepreukazuje. Žalovaný teda neuniesol dôkazné bremeno.

17. Súdna kontrola štandardných formulárových zmlúv je postavená na absolútnej neplatnosti neprijateľných klauzúl. Je podstatné a rozhodujúce, že napádané zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve sú objektívne spôsobilé poškodiť spotrebiteľa. Ak žalovaný ako dodávateľ nepredložil v konaní jediný dôkaz na preukázanie vedenia kontraktačného procesu s dlžníkom, potom po skutkovej stránke, ani právnej stránke konajúci súd pri hodnotení dôkazov ani nemôže dôjsť k záveru, ktorý prezentuje žalovaný a zamietnuť v tejto časti žalobu. Je potrebné skúmať naopak konanie žalovaného ako si plnil svoje zákonné povinnosti, najmä postupovať s odbornou starostlivosťou pri poskytovaní spotrebiteľského úveru.

18. Žalovaný navrhol rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Žalobkyňa sa domnieva, že ustanovenie článku 13 Záverečné ustanovenia bod 1. Zmluvy je neprijateľnou zmluvnou podmienkou podľa § 53 ods. 4 písm. a) Občianskeho zákonníka. V predošlých podaniach pritom takúto námietku nevzniesla a tvrdila, že cieľom článku 13 Záverečné ustanovenia bod 1. Zmluvy je obísť zákon a odňať spotrebiteľke spotrebiteľskú ochranu podľa Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka však takýto účinok sporného ustanovenia ex lege nie je možný. Sporné ustanovenie nepredstavuje žiaden záväzok spotrebiteľa, ktorý by stanovoval akejkoľvek strane práva alebo povinnosti. Ide o deklarovanie zoznamu dokumentov, podľa ktorých strany postupujú pri plnení zmluvy. Akýkoľvek iný výklad tohto ustanovenia je vecne nesprávny, mimo jeho znenia a zmyslu. Z tohto dôvodu nemôže byť sporné ustanovenie neprijateľnou zmluvnou podmienkou podľa § 53 ods. 4 písm. a) Občianskeho zákonníka, keďže nejde o ustanovenie, ktoré má spotrebiteľ plniť. Inkorporačnou doložkou sa stávajú obchodné podmienky súčasťou zmluvy o úvere. Proti akémukoľvek ustanoveniu v nich uvedenému možno namietať a považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku rovnako ako pri akomkoľvek inom zmluvnom ustanovení. Inkorporačnou doložkou sa na spotrebiteľa neprenáša dôkazné bremeno o žiadnej skutočnosti, keďže dokazovanie sa nevedie podľa obchodných podmienok a zmluvy, ale podľa § 295 C.s.p. Vzhľadom na obsah sporného ustanovenia, ktorým sa medzi stranami nezakladajú práva a povinnosti, ho nemožno podľa § 53 ods. 1 a ods. 4 Občianskeho zákonníka vôbec považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Aj podľa článku 3 ods. 1 Smernice 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách je neprijateľnou iba taká podmienka, ktorá spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy. Ak však na základe konkrétneho ustanovenia nevznikajú práva ani povinnosti medzi stranami, nemožno ho považovať za ustanovenie, ktoré podlieha prieskumu neprijateľnosti zmluvných podmienok. Ak aj boli vydané rozhodnutia, ktoré obdobné ustanovenie považujú za neprijateľnú zmluvnú podmienku, sú vecne nesprávne.

19. Nesprávne je aj tvrdenie, že postačuje, aby na neprijateľnosť podmienky existovalo čo i len jedno právoplatné rozhodnutie. Toto tvrdenie však nemá základ v ustanoveniach Občianskeho zákonníka ani Civilného sporového poriadku. Rozsudok je v zmysle § 228 ods. 1 C.s.p. záväzný iba voči stranám. Rozsudok o neprijateľnej zmluvnej podmienke podľa § 53a ods. 1 Občianskeho zákonníka ukladá dodávateľovi iba povinnosť zdržať sa jej používania. Dodávateľ však nemá možnosť zasiahnúť do existujúcich zmlúv a vymazať ho z nich. Preto je dôležité iba či sa také ustanovenie používa alebo nie, ak áno, spotrebiteľ sa môže domáhať ochrany v existujúcom spore alebo iniciovať vlastný spor a to aj v nadväznosti na § 53d Občianskeho zákonníka. Sporom o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky sa má dosiahnuť ochrana konkrétneho vlastného ohrozeného práva spotrebiteľa, čo v tomto spore zjavne

absentuje (zmluva zanikla). Žalobkyňa podaním žaloby resp. odvolania nebráni svoje konkrétne právo, iba zneužíva svoje práva preto, jej nemožno s prihliadnutím na článok 5 C.s.p. priznať súdnu ochranu.

20. Odvolací súd v zmysle zásad ust. § 379, § 380 a § 381 C.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalobkyne je opodstatnené.

21. Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, avšak zo zistených skutočností nebol vyvodенý správny právny záver vo vzťahu k žalobkyňou namietanej neprijateľnosti zmluvnej podmienky.

22. V prejednávanom spore predmetom konania je určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16.03.2016 v článku 13 Záverečné ustanovenia bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto Zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s. (OP), Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s. (VOP) a Sadzovníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti“. Sporná zmluvná podmienka bola výslovne uvedená v zmluve o spotrebiteľskom úvere a medzi stranami sporu nebolo sporné jej znenie, teda obsah tejto zmluvnej podmienky. Sporným bolo len to, či táto zmluvná podmienka mala charakter neprijateľnej zmluvnej podmienky alebo nie.

23. V spotrebiteľských sporoch Civilný sporový poriadok v ustanovení § 298 umožňuje súdu v rozsudku, ktorý sa týka spotrebiteľského sporu, aj bez návrhu vysloviť, že určitá zmluvná podmienka používaná dodávateľom v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou je neprijateľná; v takom prípade súd uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou. Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takej zmluvnej podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takej zmluvnej podmienky alebo mu na základe takej zmluvnej podmienky uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou. Ak Civilný sporový poriadok v ust. § 298 umožňuje súdu v rozsudku aj bez návrhu vysloviť neprijateľnosť určitej zmluvnej podmienky a dokonca v prípade uloženia povinnosti vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie priamo ukladá povinnosť uviesť vo výroku rozsudku znenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, je nepochybné, že žaloba o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky je prípustným prostriedkom ochrany práv spotrebiteľa.

24. Medzi stranami sporu bola dňa 16.03.2016 uzatvorená štandardná formulárová zmluva o spotrebiteľskom úvere v súlade s ustanoveniami v tom čase účinného zákona č. 129/2010 Z.z. Uvedené je dôvodom k tomu, aby súdnej kontrole boli podrobené aj zmluvné dojednania majúce charakter podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pritom by nemali byť žiadne pochybnosti o tom, že spotrebiteľ je slabšou zmluvnou stranou, či už z dôvodu neinformovanosti alebo vyjednávacej pozície pri pokuse dosiahnuť zmenu už vopred naformulovanej zmluvy.

25. Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalými podmienkami a zväziť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstoí ako celok. Súdny dvor dokonca považuje ochranu spotrebiteľa podľa čl. 6 Smernice za tak významnú, že sa má klásť principiálne na roveň vnútroštátnym pravidlám verejného poriadku, a to v záujme vyššej kvality života.

26. Rovnako Občiansky zákonník v ust. § 53 ods. 1 priamo uvádza, že spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). S akoukoľvek neprijateľnou podmienkou upravenou v spotrebiteľskej zmluve sa spája sankcia neplatnosti, čo priamo vyplýva z ust. § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka.

27. Všeobecným právnym predpisom upravujúcim ochranu spotrebiteľa je zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k tomuto právnemu predpisu aj Občiansky zákonník má povahu osobitného predpisu a vo svojich ustanoveniach len dopĺňa všeobecnú úpravu danú zákonom č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov o ďalšie osobitné ustanovenia zamerané na ochranu spotrebiteľov. Je to zrejmé z ust. § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách, pričom v poznámke k tomuto ustanoveniu je daný odkaz na ust. § 52 - § 54 Občianskeho zákonníka. Jedným z prostriedkov súdnej ochrany je i žaloba na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Ust. § 3 ods. 5 veta prvá zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov priamo umožňuje spotrebiteľovi proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať sa ochrany svojho práva proti porušiteľovi na súde.

28. Možnosť určenia niektorej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve za neprijateľnú, a teda neplatnú, priamo vyplýva aj z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takej podmienky, alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadostučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa. Zo znenia tohto ustanovenia nepochybne vyplýva, že predmetom konania môže byť i žaloba, ktorou sa spotrebiteľ domáha len určenia neprijateľnosti konkrétnej zmluvnej podmienky.

29. S určením určitej zmluvnej podmienky za neprijateľnú je spojený významný právny následok spočívajúci v tom, že dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi, čo vyplýva z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Okrem uvedeného takéto určenie má význam aj pre spotrebiteľa, ktorý mal v konaní o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky úspech a to v tom, že mu vzniká možnosť uplatniť si ďalšie právo a to právo na primerané finančné zadostučinenie v zmysle ust. § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. K uplatneniu tohto práva totiž nemôže dôjsť kedykoľvek, nakoľko vzniká po tom, čo zo strany spotrebiteľa dôjde k úspešnému uplatneniu porušenia práva alebo povinnosti na súde.

30. Civilný sporový poriadok v ust. § 137 formou demonštratívneho výpočtu uvádza druhy žalôb. Oproti doterajšej právnej úprave sú v tomto ustanovení zakotvené viaceré zmeny. Ako konštatuje predkladateľ novej právnej úpravy, žaloby na plnenie upravené v písm. a) sú najčastejším druhom civilných žalôb. Splnenie povinnosti môže vyplývať zo zákona, z právnych vzťahov, vrátane vzťahov deliktných, z medzinárodného európskeho práva, atď. Podľa predkladateľa nemalo zmysel špecifikovať v hypotéze právnej normy, z čoho povinnosť vyplýva tak, ako tomu bolo v predchádzajúcej právnej úprave. Nóvum spočívajúce v zavedení právnej normy obsiahnutej v písm. b) spočíva v rozlišovaní žalôb na splnenie povinnosti a žalôb na vyporiadanie práv typu bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, podielové spoluvlastníctvo, neoprávnená stavba atď. Úplne nová koncepcia je zakotvená v písm. c) a v písm. d), kde sa rozlišuje klasická určovací žaloba a žaloba o určenie inej právnej skutočnosti podľa písm. d). Záujmom zákonodarcu bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a mŕňajú sa účelu žaloby určovacej. Pokiaľ ide o naliehavý právny záujem aj tu platilo, že tento nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

31. Zákon č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, ako aj Občiansky zákonník umožňovali spotrebiteľovi aj formou žaloby na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky domáhať sa ochrany svojich práv v súdnom konaní bez potreby preukazovania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nakoľko tento vyplýval z uvedených právnych predpisov.

32. Nie je možné stotožniť sa s tvrdením žalovaného, ktoré si osvojil aj prvoinštančný súd, podľa ktorého sporná zmluvná úprava nie je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, nakoľko sama o sebe neukladá žalobkyni žiadne povinnosti. Podľa dojednania obsiahnutého v zmluve, zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami,

Všeobecnými obchodnými podmienkami a Sadzobníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti. Je teda zrejme, že práva a povinnosti zmluvou neupravené sa mali riadiť výlučne Obchodnými podmienkami, Všeobecnými obchodnými podmienkami a Sadzobníkom poplatkov, pričom v tomto dojednaní sa nenachádza žiadna zmienka o prednostnom použití ustanovení Občianskeho zákonníka na vzniknutý vzťah. Už v čase uzatvorenia zmluvy platilo ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

33. Obchodný zákonník v ust. § 273 ods. 1 síce umožňuje časť obsahu zmluvy určiť aj odkazom na Všeobecné obchodné podmienky alebo odkazom na iné obchodné podmienky, ktoré ale úpravu neprijateľných zmluvných podmienok neobsahujú. Táto úprava v čase uzatvorenia zmluvy bola obsiahnutá v iných právnych predpisoch, a to v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a v Občianskom zákonníku. Ak vo výpočte predpisov, ktorými sa majú riadiť vzťahy medzi dodávateľom a spotrebiteľom, absentuje výslovné uvedenie Občianskeho zákonníka, ako aj Zákona o ochrane spotrebiteľa, ide o výpočet neprímerane zužujúci a neúplný. Cieľom takéhoto dojednania zo strany právneho predchodcu žalovaného bolo znemožnenie aplikácie právnych predpisov zameraných na ochranu spotrebiteľa na vzniknutý právny vzťah.

34. Podľa ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.

35. V ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka je obsiahnuté všeobecné pravidlo, podľa ktorého v prípade uzatvárania spotrebiteľských zmlúv treba dodržiavať právnu úpravu spotrebiteľských zmlúv. Toto pravidlo má pôsobiť aj preventívne, teda slúži na vyjadrenie toho, v akom zmysle má dodávateľ pripravovať podmienky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sú v zákone zakotvené pre uzatváranie konkrétnych spotrebiteľských zmlúv. Týchto zákonom ustanovených podmienok sa spotrebiteľ nemôže vopred vzdať. Preto by bolo neplatné aj také dojednanie v spotrebiteľskej zmluve, v ktorej by spotrebiteľ dal súhlas na neakceptovanie zákonom ustanovenej podmienky, či obchádzanie niektorej neprijateľnej podmienky, a to by v konečnom dôsledku zhoršilo jeho zmluvné postavenie. Podmienky spotrebiteľských zmlúv upravené v zákone sú vo vzťahu k spotrebiteľovi kogentné, keďže nepripúšťajú odchýlnu úpravu, ktorou by sa zhoršilo postavenie spotrebiteľa. Dojednanie použitia iných ustanovení na právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, za situácie, ak v súlade s ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, na tieto právne vzťahy sa vždy musia prednostne použiť ustanovenia Občianskeho zákonníka, predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Súd prvej inštancie preto nesprávne postupoval, ak žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky zamietol.

36. Vzhľadom na vyššie uvedené bolo potrebné rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby zmeniť (§ 388 C.s.p.) a žalobe žalobkyne aj v tejto časti vyhovieť.

37. Nakoľko žalobkyňa mala úspech tiež ohľadne ďalšieho nároku na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, bolo potrebné jej priznať plnú náhradu trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania podľa ust. § 396 ods. 1, ods. 2 v spojení s ust. § 255 ods. 1 C.s.p., pričom o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 1, ods. 2 C.s.p.).

38. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolať má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 C.s.p.).

Dovolať musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).